

OBSERVAȚII PRIVIND PĂȘĂRILE ȘI MAMIFERELE DIN ZONA LACULUI FURTUNA-DELTA DUNĂRII

Viorel CUZIC, Mariana CUZIC*

Key words: Danube Delta, Furtuna lake, birds, mammals.

Introducere

Lucrarea prezintă date faunistice privind păsările și mamiferele din zona Lacului Furtuna din Delta Dunării și aprecieri asupra factorilor care influențează populațiile acestora în această zonă.

Fenomenul de dispariție a anumitor specii de păsări din Deltă se remarcă în mod evident pe de o parte datorită procesului continuu de transformare naturală, în care, cu cât înaintăm în amonte, apare în mod vizibil fenomenul de hidroserie, iar pe de altă parte datorită influenței exercitate de om (Munteanu, 1979). Accesul pe lac se face cel mai bine din partea de vest, prin Gârla Șontea, însă se poate ajunge și prin canalul ocolitor din spatele localității Maliuc.

Lacul Furtuna are o suprafață de circa 977 ha, fiind încadrat de Brațul Sulina, gârlele Păpădia și Șontea, Câmpurile Stipoc, Chilia, Letea și Brațul Chilia.

Vegetația naturală este reprezentată de asociații caracteristice grindurilor și mlaștinilor. Principala asociație este reprezentată prin *Scirpo Phragmitetum* (W. Koch 1926), cu specia dominantă stuful - *Phragmites australis* (Cav.), Steudel. Pe lângă aceasta, alte specii importante sunt: *Polygonum hydropiper*, *Mentha aquatica*, *Galega officinalis* etc. (Sanda, Arcuș, 1999).

Specifice grindurilor fluviale din zona Lacului Furtuna, unde nivelul apei freatică este în permanență ridicat, deci frecvent inundate, sunt pădurile de salcie, în care specia dominantă este salcia (*Salix alba*) și mai rar răchita (*Salix fragilis*). Stratul ierbos-arbustiv este format din: mur de miriște (*Rubus caesius*), pirul bălții (*Polygonum hidropiper*), dentiță (*Bentis tripartita*), stânjenel galben (*Iris pseudacorus*), lăsnicior (*Solanum dulcamara*).

În Lacul Furtuna se întâlnesc mai multe tipuri de comunități vegetale. Dintre plantele acvatice, fac parte speciile submerse: brădiș (*Myriophyllum verticillatum*), cosor (*Ceratophyllum demersum*), sârmulița (*Vallisneria spiralis*), broscarița (*Potamogeton natans*), pașa (*Potamogeton crispus*) ș.a. Aproape de malul lacului se întâlnesc speciile natante, unele cu rădăcini fixate în mâl: nufărul alb (*Nymphaea alba*), nufărul galben (*Nuphar lutea*), plutica (*Nymphoides peltata*), iarba broaștelor (*Hydrocharis morsus-ranae*), troscotul de baltă (*Polygonum amphibium*), cornacii (*Trapa natans*). Dintre plantele emerse, amintim: rizacul (*Stratoides aloides*) și săgeata apei (*Sagittaria sagittifolia*).

Materiale și metode

Pentru efectuarea observațiilor faunistice au fost utilizate binocluri și luneta, iar pentru micromamifere s-au folosit capcane cu arc și capcane pentru prinderea animalelor vii. Observațiile au fost efectuate atât de pe suprafața apei, cât și pe grindurile și canalele din imediata apropiere a lacului. Identificarea speciilor s-a făcut din puncte fixe, cât și prin metoda itinerariului, pe grinduri și suprafața apei. Nefiind însă complete, din punct de vedere fenologic, datele rezultate în urma acestor observații pot să completeze și să actualizeze pe cele referitoare la aceasta zonă.

Rezultate

Au fost identificate 155 de specii de păsări, dintre care, din punct de vedere al fenologiei acestora: 93 sunt oaspeți de vară, 29 sunt specii sedentare iar 33 sunt specii de pasaj.

Valoarea avifaunistică ridicată a zonei este dată atât de speciile rare de pasaj: acvila țipătoare mică (*Aquila pomarina*), acvila țipătoare mare (*Aquila clanga*), gaia brună (*Milvus migrans*),

* Institutul de Cercetări Eco-Muzeale Tulcea, Str. 14 Noiembrie nr. 1 bis, 820009, Tulcea, Tel 0249513231, 0240515866, E-mail: cuzvio@yahoo.com, marianacuzic@yahoo.com

șoimul dunărean (*Falco cherrug*), șoimul călător (*Falco peregrinus*), pescărușul asiatic (*Larus ichthyaetus*), fugaciul de țârm (*Calidris alpina*), fluierarul de lac (*Tringa stagnatilis*), drepneaua (*Apus melba*), cât și de speciile rare oaspeți de vară: codalbul (*Haliaeetus albicilla*), pelicanul creț (*Pelecanus crispus*).

Pescărușul asiatic (*Larus ichthyaetus*), observat în zona lacului Furtuna, a mai fost semnalat și în alte zone din Deltă. În Dobrogea, acesta este indicat ca specie accidentală. Dacă în anii trecuți, erau observate mai multe exemplare în perioada de iarnă, în special pe lacurile din partea continentală a Dobrogei, se constată că au început să apară din ce în ce mai multe observații privind prezența speciei și în perioada de primăvară-vară în Deltă.

Porțiunile inundabile și mlaștinile din zona Lacului Furtuna reprezintă locuri de hrănire pentru câteva specii de charadriiforme, cum sunt: piciorongul (*Himantopus himantopus*, ciocîntorsul (*Recurvirostra avocetta*) sau prundărașul gulerat (*Charadrius dubius*), cârstelul de baltă (*Rallus aquaticus*), codobatura albă (*Motacilla alba*) și codobatura galbenă (*Motacilla flava*), precum și specii aparținând genului *Porzana*.

Zonele unde se dezvoltă stufărișurile (unele acoperite de stuf și papură), inundate permanent cu apă sau nu, de mică adâncime, oferă condiții ideale de cuibărit pentru multe specii de păsări acvatică, protejate fiind de inaccesibilitatea oamenilor și a diversilor prădători. Acest tip de habitat oferă și condiții bune de hrănire pentru majoritatea speciilor care îl populează. Speciile caracteristice lacului și zonelor cu stuf sunt: *Pelecanus onocrotalus*, *Pelecanus crispus*, *Podiceps cristatus*, *Podiceps griseigena*, *Podiceps nigricollis*, *Anas strepera*, *Anas querquedula*, *Larus ridibundus*, *Sterna hirundo*, *Fulica atra*. Speciile caracteristice stufărișurilor compacte sunt: *Ardea cinerea*, *Ardea purpurea*, *Ardeola ralloides*, *Egretta garzetta*, *Nycticorax nycticorax*. Alte specii caracteristice stufărișurilor sunt reprezentate de: *Botaurus stellaris*, *Ixobrychus minutus*, *Gallinula chloropus*, *Circus aeruginosus*, *Acrocephalus palustris*, *Emberiza schoeniclus* etc.

Pe grindurile din apropierea lacului, speciile care apar cu frecvență mai mare sunt: *Phasianus colchicus*, *Falco tinnunculus*, *Falco vespertinus*, *Merops apiaster*, *Coracias garullus*, *Upupa epops*, *Picus viridis*, *Driocopus martius*, *Sylvia communis*, *Sylvia curruca*, *Turdus merula*, *Turdus philomelos*, *Luscinia megarhynchos*, *Erithacus rubecula*, *Phoenicurus phoenicurus*, *Muscicapa striata*, *Parus major*, *Parus caeruleus*, *Lanius collurio*, *Carduelis carduelis*, *Carduelis chloris*, *Oriolus oriolus*, *Pica pica*.

Dintre speciile sinantropice, caracteristice așezărilor omenești, amintim: barza albă (*Ciconia ciconia*), guguștiucul (*Streptopelia decaocto*), cucuveaua (*Athene noctua*), ciocănitorea pestriță de grădină (*Dendrocopos syriacus*), rândunica de casă (*Hirundo rustica*), lăstunul de casă (*Delichon urbica*), vrabia de casă (*Passer domesticus*), vrabia de câmp (*Passer montanus*) și stăncuța (*Corvus monedula*).

Tab. 1. Speciile de păsări identificate în zona Lacului Furtuna

Nr. crt.	Specia	14.	<i>Bubulcus ibis</i>
1.	<i>Podiceps cristatus</i>	15.	<i>Ardea purpurea</i>
2.	<i>Podiceps nigricollis</i>	16.	<i>Ardea cinerea</i>
3.	<i>Podiceps griseigena</i>	17.	<i>Nycticorax nycticorax</i>
4.	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	18.	<i>Plegadis falcinellus</i>
5.	<i>Pelecanus onocrotalus</i>	19.	<i>Ciconia ciconia</i>
6.	<i>Pelecanus crispus</i>	20.	<i>Ciconia nigra</i>
7.	<i>Phalacrocorax carbo</i>	21.	<i>Platalea leucorodia</i>
8.	<i>Phalacrocorax pygmeus</i>	22.	<i>Cygnus olor</i>
9.	<i>Botaurus stellaris</i>	23.	<i>Anser anser</i>
10.	<i>Ixobrychus minutus</i>	24.	<i>Anas platyrhynchos</i>
11.	<i>Casmerodius albus</i>	25.	<i>Anas strepera</i>
12.	<i>Egretta garzetta</i>	26.	<i>Anas acuta</i>
13.	<i>Ardeola ralloides</i>	27.	<i>Anas clypeata</i>
		28.	<i>Anas penelope</i>

29.	<i>Anas querquedula</i>
30.	<i>Tadorna tadorna</i>
31.	<i>Netta rufina</i>
32.	<i>Aythya fuligula</i>
33.	<i>Aythya ferina</i>
34.	<i>Aythya nyroca</i>
35.	<i>Haliaeetus albicilla</i>
36.	<i>Aquila pomarina</i>
37.	<i>Aquila clanga</i>
38.	<i>Buteo buteo</i>
39.	<i>Buteo lagopus</i>
40.	<i>Pernis apivorus</i>
41.	<i>Accipiter nisus</i>
42.	<i>Milvus migrans</i>
43.	<i>Circus aeruginosus</i>
44.	<i>Circus cyaneus</i>
45.	<i>Circus pygargus</i>
46.	<i>Falco peregrinus</i>
47.	<i>Falco cherrug</i>
48.	<i>Falco subbuteo</i>
49.	<i>Falco vespertinus</i>
50.	<i>Falco tinnunculus</i>
51.	<i>Phasianus colchicus</i>
52.	<i>Coturnix coturnix</i>
53.	<i>Rallus aquaticus</i>
54.	<i>Galinula chloropus</i>
55.	<i>Fulica atra</i>
56.	<i>Haematopus ostralegus</i>
57.	<i>Vanellus vanellus</i>
58.	<i>Charadrius dubius</i>
59.	<i>Charadrius alexandrinus</i>
60.	<i>Calidris alpina</i>
61.	<i>Calidris minuta</i>
62.	<i>Gallinago gallinago</i>
63.	<i>Numenius arquata</i>
64.	<i>Limosa limosa</i>
65.	<i>Actitis hypoleucos</i>
66.	<i>Tringa ochropus</i>
67.	<i>Tringa glareola</i>
68.	<i>Tringa nebularia</i>
69.	<i>Tringa stagnatilis</i>
70.	<i>Tringa totanus</i>
71.	<i>Tringa erythropus</i>
72.	<i>Philomachus pugnax</i>
73.	<i>Himantopus himantopus</i>
74.	<i>Larus canus</i>
75.	<i>Larus fuscus</i>
76.	<i>Larus ridibundus</i>
77.	<i>Larus chachinans</i>
78.	<i>Larus minutus</i>
79.	<i>Larus ichthyaetus</i>
80.	<i>Chlidonias niger</i>
81.	<i>Chlidonias leucopterus</i>
82.	<i>Chlidonias hibridus</i>
83.	<i>Sterna caspia</i>

84.	<i>Sterna hirundo</i>
85.	<i>Columba palumbus</i>
86.	<i>Streptopelia decaocto</i>
87.	<i>Cuculus canorus</i>
88.	<i>Otus scops</i>
89.	<i>Athene noctua</i>
90.	<i>Strix aluco</i>
91.	<i>Alcedo atthis</i>
92.	<i>Merops apiaster</i>
93.	<i>Coracias garrulus</i>
94.	<i>Upupa epops</i>
95.	<i>Picus canus</i>
96.	<i>Dendrocopos major</i>
97.	<i>Dendrocopos minor</i>
98.	<i>Dendrocopos syriacus</i>
99.	<i>Dryocopus martius</i>
100.	<i>Riparia riparia</i>
101.	<i>Hirundo rustica</i>
102.	<i>Apus melba</i>
103.	<i>Delichon urbica</i>
104.	<i>Motacilla flava</i>
105.	<i>Motacilla alba</i>
106.	<i>Lanius collurio</i>
107.	<i>Lanius minor</i>
108.	<i>Oriolus oriolus</i>
109.	<i>Sturnus vulgaris</i>
110.	<i>Pica pica</i>
111.	<i>Corvus monedula</i>
112.	<i>Corvus frugilegus</i>
113.	<i>Corvus cornix</i>
114.	<i>Locustella luscinioides</i>
115.	<i>Locustella naevia</i>
116.	<i>Acrocephalus melanopogon</i>
117.	<i>Acrocephalus palustris</i>
118.	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>
119.	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>
120.	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>
121.	<i>Hippolais pallida</i>
122.	<i>Sylvia atricapilla</i>
123.	<i>Sylvia curruca</i>
124.	<i>Phylloscopus trochilus</i>
125.	<i>Phylloscopus collybita</i>
126.	<i>Regulus ignicapilus</i>
127.	<i>Regulus regulus</i>
128.	<i>Ficedula parva</i>
129.	<i>Muscicapa striata</i>
130.	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>
131.	<i>Phoenicurus ocrurus</i>
132.	<i>Erithacus rubecula</i>
133.	<i>Luscinia luscinia</i>
134.	<i>Luscinia megarhynchos</i>
135.	<i>Turdus merula</i>
136.	<i>Turdus philomelos</i>
137.	<i>Turdus pilaris</i>
138.	<i>Parus caeruleus</i>

139.	<i>Parus major</i>
140.	<i>Aegithalos caudatus</i>
141.	<i>Panurus biarmicus</i>
142.	<i>Remiz pendulinus</i>
143.	<i>Sitta europea</i>
144.	<i>Certhia familiaris</i>
145.	<i>Paser montanus</i>
146.	<i>Passer domesticus</i>
147.	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>
148.	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>

149.	<i>Carduelis chloris</i>
150.	<i>Carduelis canabina</i>
151.	<i>Cardueli carduelis</i>
152.	<i>Fringilla coelebs</i>
153.	<i>Emberiza citrinela</i>
154.	<i>Emberiza schoeniclus</i>
155.	<i>Miliaria calandra</i>

Mamifere. Fiind înconjurată de grinduri și diguri, zona Lacului Furtuna este propice viețuirii unor populații apreciabile de mamifere. Acestea sunt reprezentate de specii cum sunt: mistrețul (*Sus scrofa*), căprioara (*Capreolus capreolus*), ariciul (*Erinaceus concolor*), chițcanul de grădină (*Crocidura suaveolens*) și liliecii (*Rhinolophus sp.* și *Myotis sp.*).

Baza trofică diversificată și bogată atrage și un număr însemnat de prădători, cum ar fi: nevăstuica (*Mustela nivalis*, dihorul comun (*Mustela putorius*), câinele enot (*Nyctereutes procynoides*), vidra (*Lutra lutra*), vulpea (*Vulpes vulpes*). Mai bine reprezentate sunt populațiile speciilor de rozătoare, în special cea de șoareci de câmp (*Microtus arvalis*).

Cele 19 specii de mamifere identificate în zona Lacului Furtuna (Tabelul 2) aparțin ordinelor: *Insectivora*, *Chiroptera*, *Lagomorpha*, *Rodentia*, *Carnivora*, *Artyodactila*.

Tab. 2. Specii de mamifere identificate în zona Lacului Furtuna

Nr. crt.	Specia
1	Arici <i>Erinaceus concolor</i>
2	Chițcan de grădină <i>Crocidura suaveolens</i>
3	Lilieci <i>Rhinolophus sp.</i>
4	Lilieci <i>Myotis sp.</i>
5	Bizam <i>Ondatra zibethica</i>
6	Șoarece de câmp <i>Microtus arvalis</i>
7	Șobolanul de câmp <i>Apodemus agrarius</i>
8	Șobolanul de casă <i>Rattus norvegicus</i>
9	Șoarece de casă <i>Mus musculus</i>
10	Șoarecele de mișună <i>Mus spicilegus</i>
11	Șoarecele răsăritean de câmp <i>Microtus rossiaemeridionalis</i>
12	Cârțiță <i>Talpa europaea</i>
13	Vulpe <i>Vulpes vulpes</i>
14	Câine enot <i>Nyctereutes procyonoides</i>
14	Vidră <i>Lutra lutra</i>
16	Dihor comun <i>Mustela putorius</i>
17	Nevăstuică <i>Mustela nivalis</i>
18	Mistreț <i>Sus scrofa</i>
19	Căprioară <i>Capreolus capreolus</i>

Este demnă de remarcat prezența șoarecelui răsăritean de câmp (*Microtus rossiaemeridionalis*) (Ognev, 1924) (Fig. 1.), specie identificată în cadrul unei deplasări efectuate în luna august 2011, când s-a observat un grup de 5 indivizi care formau o familie. Arealul speciei ajunge în nord la Leningrad, în răsărit până la Urali, iar în apus, până la Carpați, în sud, până în regiunea Astrahan (Rusia) și spre vest până în Grecia.

În România este răspândit doar în Dobrogea. Preferă locurile deschise, dar cu bogat înveliș vegetal, ierbos, de tipul gramineelor spontane sau chiar rogoz, stuf, papură. Este reprezentat prin populații mici, izolate, în condițiile Deltei (Murariu, 1984, Mariana Cuzic, Murariu, 2008).

Fig. 1. Șoarecele răsăritean de câmp (*Microtus rossiaemeridionalis*) (Ognev, 1924).

Zona de studiu, Lacul Furtuna, este localizată în apropierea comunei Maliuc din Delta Dunării, cunoscută ca zonă de interes turistic, anual sosind în zonă sute de turiști dornici să se relaxeze prin diferite activități, care nu întotdeauna sunt organizate, iar consecințele acestora afectează pe timp îndelungat habitatele naturale și fauna locală.

Pe lângă turismul neorganizat, au fost observați și alți factori antropici majori, care ar putea duce la modificarea structurii și mărimii populațiilor faunistice caracteristice zonei. Aceștia sunt: suprapășunatul, prezența mai multor specii de animale domestice, desecările, îndiguirile și dispariția vegetației hidrofile.

Concluzii

Populațiile speciilor de păsări și mamifere găsesc în zona Lacului Furtuna condiții favorabile pentru cuibărit, odihnă și hrănire, climatul, biotopii și densitatea vegetației fiindu-le favorabile, dovadă fiind prezența celor 155 de specii de păsări și 19 specii de mamifere identificate în acest studiu.

În perioada de primăvara-vară-toamnă avifauna Lacului Furtuna este deosebit de bogată și diversificată, valoarea avifaunistică ridicată fiind dată de numărul mare de specii și exemplare identificate, cât și de raritatea multor specii pentru alte regiuni din România și Europa.

Datorită fenomenului de colmatare a Lacului în general și a părții sudice în special, în dreptul Canalului Crânjală s-a diversificat și s-a îmbogățit destul de mult baza trofică, astfel că putem întâlni aici aglomerări de limicole, anatide, peleciforme, laride ș.a.

În mod cert, cea mai însemnată influență asupra structurii faunei zonei Lacului Furtuna o va avea factorul uman, varietatea acesteia depinzând de modul cum acesta va transforma biotopii zonei și măsurile ce le va lua pentru conservarea acestor bogății faunistice.

Importantele modificări datorate acțiunii antropice din zona Lacului Furtuna, cât și evoluția naturală rapidă a biotopilor din zonă, duc la modificări avifaunistice permanente, modificări ce ar trebui să prezinte un interes biologic ridicat.

Bibliografie

- Cuzic Mariana, Murariu D., 2008, *Ghidul ilustrat al mamiferelor sălbatice din România*, Constanța, Editura Dobrogea.
- Murariu D., 1984, *Microtus epiroticus-espèce récemment signalée dans la faune de Roumanie*, in „Travaux du Muséum National d’Histoire naturelle «Grigore Antipa»”, vol. XXV, p. 357-375.
- Radu D., 1979, *Păsările din Delta Dunării*, București, Editura Academiei R.S.R.
- Sanda V., Arcuș Mariana, 1999, *Sintoxanomia grupărilor vegetale din Dobrogea și Delta Dunării*, București, Editura Cultura.

OBSERVATIONS ON BIRDS AND MAMMALS IN THE FURTUNA LAKE-DANUBE DELTA

This study aimed to identify the structure of bird and mammal fauna represented in Furtuna Lake Delta area. Wildlife observations were made more frequently during the spring, summer and autumn.

Within the Furtuna Lake area there are important habitats feeding and nesting for a large number of bird species, most of them being very rare or even accidental species. Also, over 19 species of mammals identified here highlight the importance of this area for wildlife in general.

In addition to the unorganized tourism, overgrazing, the presence of several species of domestic animals, drainage, embankments and hydrophilous vegetation loss are the major anthropogenic factors that could lead to changes in the structure and size of wildlife populations.